

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ МОГО КРАЮ ПОЛЬСЬКИМ КРАЄЗНАВЦЕМ, ЕТНОГРАФОМ ТА ПЕДАГОГОМ БРОНІСЛАВОМ СОКАЛЬСЬКИМ

Роботу підготувала: Терех Зоряна, учениця 9 класу Сокальського ліцею №3, слухачка КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: Мусій Світлана Степанівна, вчитель історії КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Мета дослідження – проаналізувати внесок Броніслава Сокальського у вивчення історії, етнографії та культурної спадщини Сокальського краю.

Завдання дослідження:

- дослідити життєвий шлях і наукову діяльність Броніслава Сокальського;
- охарактеризувати структуру та зміст його монографії про Сокальський повіт;
- визначити особливості етнографічного, історичного та економічного опису регіону;
- з'ясувати значення дослідження Б. Сокальського для сучасної історичної науки та краєзнавства.

РЕГІОНИ ЗНИКАЮТЬ БЕЗ ЗАДОКУМЕНТОВАНОГО МИНУЛОГО

Монографія Б. Сокальського — це
унікальний «паспорт» Сокальщини. Вона
зафіксувала автентичне життя краю понад
120 років тому, ще до масштабних
трансформацій ХХ століття.

1899

Фіксація
первісної
цілісності
традицій

Злам століть
та зміна
ландшафту

Основа для
сучасної
ідентичності
та краєзнавства

Сьогодні

АРХІТЕКТОР ЛОКАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ СОКАЛЬСЬКОГО КРАЮ

Науковий статус. Дослідник-краєзнавець, який заклав підвалини системного вивчення регіону.

Інституційна база. Член Народознавчого товариства у Львові (засноване у 1895 р.).

Видавничий вплив. Член редакційної колегії провідного етнографічного журналу *Lud*.

Автор роботи під час дослідження праці Б.Сокальського (фото з архіву МАН)

- Броніслав-Міхал Сокальський майстерно поєднав сухі статистичні дані з живим польовим описом народного побуту, створивши цілісний науковий портрет

ЧОТИРИ ОПОРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Ідентичність Сокальщини

Географія.
Природні умови, рельєф, клімат, водні ресурси.

Економіка.
Землеробство, ремесла, торгівля, умови життя.

Історія.
Адміністративні зміни та міжкультурні взаємини.

Етнографія.
Житло, одяг, вірування, обрядовість (родинна та календарна).

ГЕОГРАФІЧНИЙ ДЕТЕРМІНІЗМ ПРИКОРДОННЯ

- «„Powiat sokalski leży na różnospo-wschodnim krańcu Galicji, na pograniczu Wołynia...”
— так починає Сокальський свій опис.

**ВОДНІ АРТЕРІЇ: ГІДРОГРАФІЯ
РЕГІОНУ ТА РІЧКА ЗАХІДНИЙ БУГ
ЯК ПРИРОДНИЙ І ТОРГОВИЙ
ОРІЄНТИР.**

**СТРАТЕГІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ:
КОНТАКТНА ЗОНА МІЖ
ГАЛИЧИНОЮ ТА ВОЛИННЮ,
ЩО ЗУМОВИЛА ІНТЕНСИВНІ
МІЖКУЛЬТУРНІ КОНТАКТИ.**

ЕКОНОМІЧНИЙ РУШІЙ АГРАРНОГО КРАЮ

«Сокальський писав: "Żyzność ziemi sprzyja rolnictwu" (Родючість сприяє землеробству).

**ЧЕРЕЗ АГРАРНИЙ ФУНДАМЕНТ ВІН
ПОЯСНЮЄ НАШ МЕНТАЛІТЕТ:
ГОСПОДАРНІСТЬ, ЛЮБОВ ДО ЗЕМЛІ, АЛЕ Й
КОНСЕРВАТИЗМ. А ВИГІДНЕ
РОЗТАШУВАННЯ ДОДАЛО СЮДИ ЩЕ Й
ТОРГІВЛЮ ТА РЕМЕСЛА. ТОБТО
ЕКОНОМІКА ФОРМУВАЛА ХАРАКТЕР
ЛЮДЕЙ!**

Аграрний фундамент:
Родючі землі визначили
землеробство як основу економіки
повіту наприкінці XIX ст.

Додаткова вартість:
Активний розвиток ремесел та
торгівлі як відповідь на географічне
положення та потреби населення.

БАГАТОКУЛЬТУРНЕ СПІВІСНУВАННЯ ЯК НОРМА

„Ludność powiatu składa się z Rusinów, Polaków i Żydów, żyjących obok siebie...” (Населення повіту складається з русинів, поляків і євреїв, які живуть поруч...).

Сокальщина була складною мультикультурною екосистемою. Вони не просто «терпіли» одне одного - вони торгували, позичали рецепти, будували спільні містечка.

Б. Сокальський без прикрас показав нам світ, де різні культури були нормою ЖИТТЯ.»

ЖИВА СПАДЩИНА ТА НАРОДНА ПАМ'ЯТЬ

Обрядовість
Календарні та сімейні ритуали у їх первісній цілісності.

Фольклор
Записи пісень, легенд та надбужанських повір'їв.

Промисли
Деталізація гончарства, ткацтва та обробки дерева.

Одяг
Унікальна сокальська вишивка та традиційне вбрання.

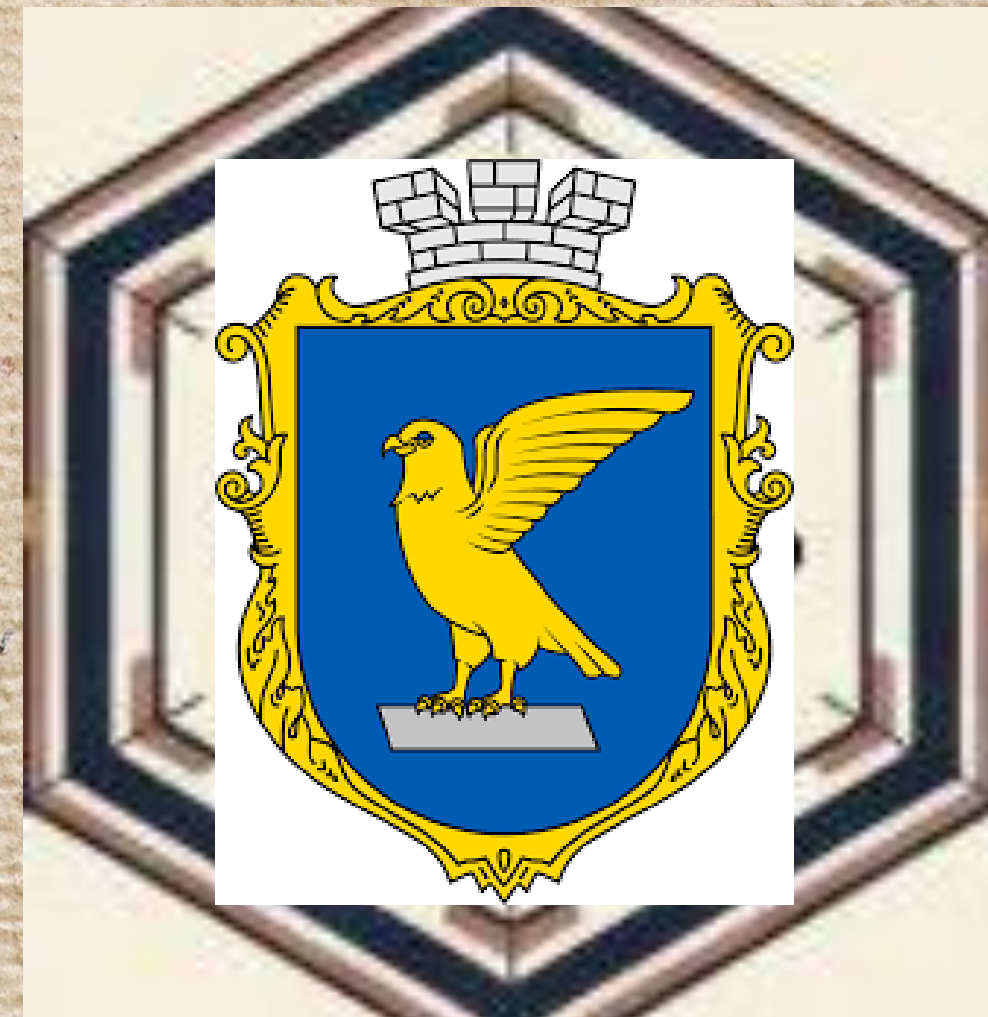
*"Lud zachował wiele dawnych zwyczajów i obrzędów, które przechodzą z pokolenia na pokolenie."
(Народ зберіг багато давніх звичаїв і обрядів, що передаються з покоління в покоління).*

МІСЬКИЙ ЯКІР ТОРГОВОЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВЛАДИ

„Sokal jako miasto powiatowe odgrywa ważną rolę handlową i administracyjną.”

(Сокаль як повітове місто відіграє важливу торгову й адміністративну роль).

Сокаль виступав як "гравітаційний центр". Це був не просто "райцентр", а місце, де аграрна периферія зустрічалася з ринком. Тут сходилися шляхи, тут визначали ціни на хліб, тут вирішували долі повіту. Місто було "мотором", який крутив економіку всього регіону.

Герб Сокаля.

Джерело:<https://www.google.com/search?q=%>

ЕКОСИСТЕМА ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (за Б.Сокальським)

Міжкультурне співіснування. Тяжіння різних етносів до торгового хабу.

Прикордонна географія. Річка Буг, межа Волині та Галичини.

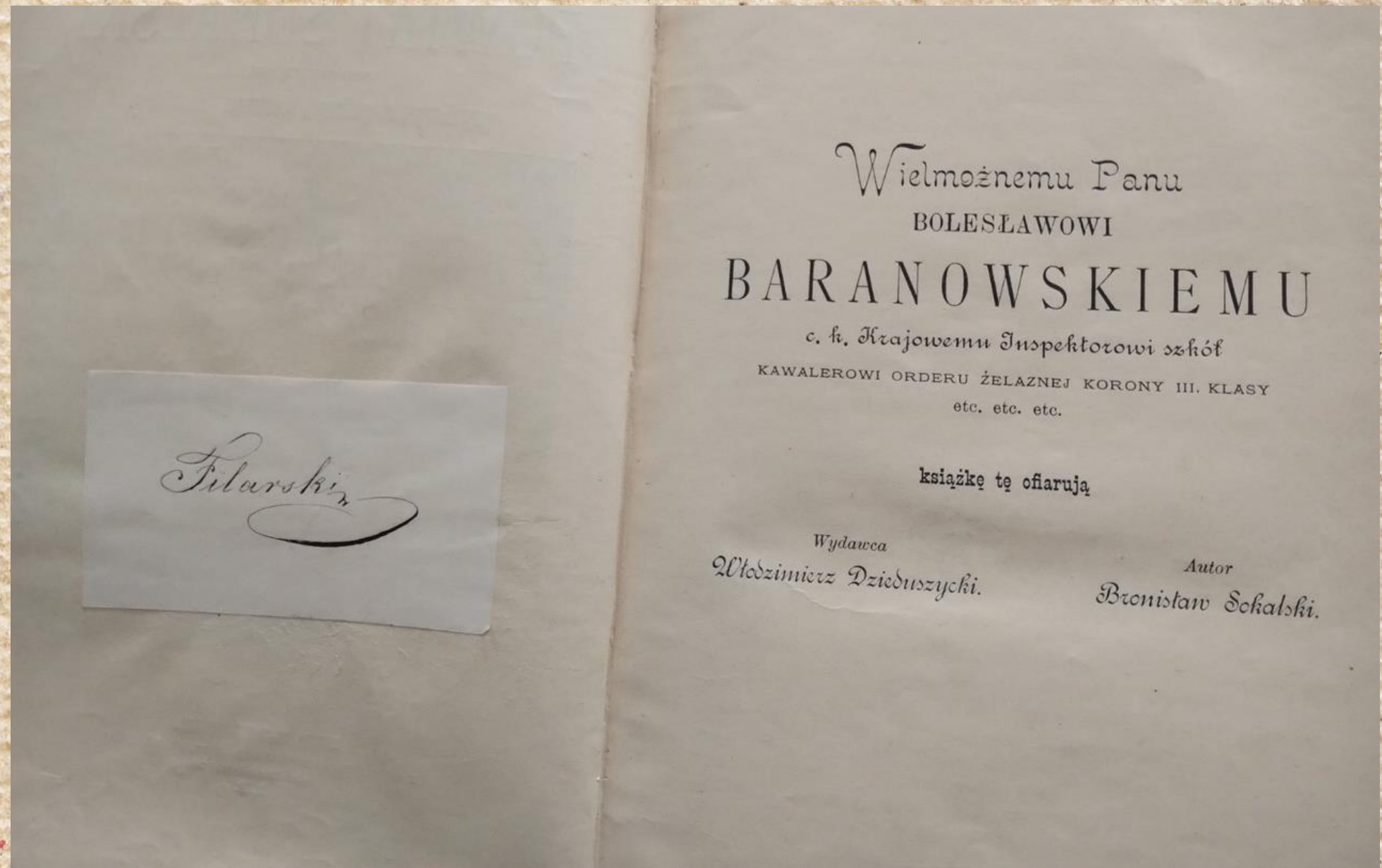
Культура Сокальщини не виникла у вакуумі — це прямий наслідок ідеального балансу географії, економіки та демографії

Родючі землі і торгівля. Аграрний фундамент та економічний

Багата духовна і матеріальна культура. Обмін традиціями, збереження унікальних промислів

Висновки

- Броніслав Сокальський був поляком, але писав українською!
- Він перекладав сенси: описував українські обряди для польського читача, а європейську науку-для сільського вчителя.
- Він будував місток.
- Його головна цінність-повага до "свого" та цікавість до "чужого".

Так виглядає книга кінця ХІХ ст. Фото автора

ПАСПОРТ МИНУЛОГО ЯК ДОРОГОВКАЗ У МАЙБУТНЄ

Інструмент для сучасної науки та освіти

Наукова база

Джерело для наукових робіт (зокрема в межах МАН). Порівняльний аналіз втраченої архітектури та артефактів ХХ ст.

Освітня методологія

Еталон комплексного підходу. Інтеграція історії, географії та етнографії в одному дослідженні.

Локальне брендування

Основа для відродження локальних ремесел. Розробка сучасних туристичних маршрутів на базі автентики.

Список використаних джерел

1. Sokalski B. Powiat Sokalski pod względem geograficznym, etnograficznym, historycznym i ekonomicznym. Lwow, 1899. 600 s.
2. Болтарович З. Є. Україна в дослідженнях польських етнографів XIX ст. / З.Є.Болтарович. К.: Наукова думка, 1976. 139 с.
3. Гілевич І. Міхал Броніслав Сокальський (1858-1929): Життєвий шлях та краєзнавча спадщина. URL: <https://www.academia.edu/26296391/%D0%93%D1%96%D0%BB%>
4. Голубець М. З історії міста Сокаля / Микола Голубець // Надбужанщина. Сокальщина, Більщина, Радехівщина, Каміначчина, Холмщина і Підляшшя: історично-мемуарний збірник. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1986. Т.1. С.165-185.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!